

Obdobné kritické stanovisko zaujal k pozitivistické formální logice J. Tvrdeho a ostatních filozofů, jimž vytýkal nesprávné chápání poměru logiky a noetiky a odklon od Hegelova dialektického pojetí.(8)

Do oblasti sociologie veřejného mínění lze zařadit Urxovu studii *Veřejné mínění a žurnalistika* (Tvorba 5, č. 49), zdůrazňující vysoce třídní obsah a rámec buržoazního veřejného mínění, které je — především prostřednictvím idealistické filozofie a tisku — orientováno proti třídnímu vědomí proletariátu.

Sociologická problematika je rovněž obsažena v Urxově studii o tzv. české národní povaze, jak je charakterizována v pracích Durdíka, Machara, Masaryka, Jozífka, Chalupného, Mahena, Peroutky a Götze. Proti těmto autorům a proti jejich koncepci chápat národní povahu „jako mystickou duši“ a něco jednou provždy daného staví Urx Neumannovu knihu *Krise národa* (1931) a jeho tezi o existenci mravní krize národa, kterou způsobila česká reakce a hlavně maloměstství prosakující do dělnických mas a do všech vrstev národa. Odmítá názor o tzv. „holubičí“ české povaze a správně argumentuje, že národ tvoří společenské třídy a třídní boj určuje postoj národa jako celku v dílčích a osudových otázkách.(9)

Sociologické myšlenky jsou obsaženy rovněž v četných Urxových statích o třídním charakteru předmnichovské republiky, o taktice jednotné a lidové fronty v ČSR, schválené na VII. sjezdu KSČ, v kritice revizionistického programu české sociální demokracie, označeného za „program českého marxismu“, který byl zveřejněn u příležitosti šedesátého výročí založení Československé sociální demokracie.(10)

E. Urx byl rovněž autorem prohlášení „Ne Masaryk, Lenin!“, jímž komunistický poslanecký blok protestoval proti opětovné volbě Masaryka prezidentem republiky v roce 1934. Vytištění letáku se stalo záminkou k perzekuci poslanců Gottwalda, Kopeckého, Krosnaře a Štětky, kteří byli zbaveni poslanecké imunity a vydáni poslaneckou sněmovnou k trestnímu stíhání.

Zásluhou E. Urxe a poslance Emanuela Klímy, tajemníka KSČ v Užhorodě, umučeného nacisty v Praze roku 1941, byly na počátku okupace ilegálně přeloženy do češtiny *Dějiny VKS(b)*.

Připomínáme-li v tomto roce v Sociologickém časopise předčasnou, mučednickou smrt talentovaného marxistického teoretika a myslitele, činíme tak mimo jiné pro Urxovy inspirativní úvahy o aktivní funkci marxistické sociologie a o angažované úloze sociologa ve společnosti, jež jsou i dnes aktuální.

Antonín Vaněk

## Program X. světového sociologického kongresu

X. světový sociologický kongres, pořádaný Mezinárodní sociologickou asociací, se koná ve dnech 15.—21. srpna t. r. v Mexiko City. Jeho organizátoři rozdělili jednání do několika útvarů — plenární zasedání, sympozia, zasedání výzkumných výborů, jednání ad hoc skupin a speciální zasedání organizací.

Vědecký program kongresu má tři části. Do první patří vědecké akce plenárních zasedání a sympozií, připravené programovým výborem a výkonným výborem Mezinárodní sociologické asociace, na nichž vystoupí vědci s vyžádanými referáty. Druhou část tvoří zasedání organizovaná stálými výzkumnými výbory, třetí pak zasedání ad hoc skupin a jiných organizací pod patronací programového výboru MSA.

Ústřední téma kongresu zní: *Společenská teorie a společenská praxe*. Předpokládá se, že k němu budou orientována všechna vystoupení a příspěvky, jež přinesou analýzu závažných aspektů této vědecky a politicky vysoce významné problematiky, k nimž mimo jiné patří aplikace sociologické teorie v různých oblastech společenské praxe, její modifikace na základě zkušeností s konkrétním uplatňováním, možnosti jejího použití při koncepci různých sociálních programů a v různých oblastech řízení společenské praxe. K důležitým dílčím tématům patří zkoumání teorie a praxe ve vztahu k současným světovým aktuálním problémům, jejichž řešení se neobejde bez mezinárodní spolupráce. V této souvislosti se rysuje důležitost empirického výzkumu, který má pomáhat při verifikaci sociologických teorií odhalování podstaty a dynamiky soudobých problémů, v nichž sociologické teorie hrají svou úlohu.

Řada zasedání se bude zabývat problematikou rozvojových zemí, zejména Latinské Ameriky. Zařazení životně důležitých otázek těchto zemí, jakož i místo konání kon-

(7) Eduard Urx: *Ceskoslovenská filozofie. Několik poznámek o dějinách filozofie a hlavně o spisu dr. Josefa Krále*. Tvorba 13, č. 2.

(8) Eduard Urx: *Ke krizi formální logiky*. Tvorba 13, č. 19.

(9) Eduard Urx: S. K. Neumann: *Krise národa*. Tvorba 13, č. 26—28.

(10) Eduard Urx: *Čím je jím Karel Marx*. Tvorba 13, č. 30.

gresu svědčí o tom, jakou váhu přikládají sociologové problematice rozvojových zemí a jejich úloze v soudobém světě.

Tři plenární zasedání jsou rozčleněna tak, že první je věnováno vztahům mezi sociologickou teorií a společenskou praxí, druhé globálním problémům z hlediska sociologické teorie a společenské praxe, a třetí zhodnotí soudobý stav této teorie i její vztah k praxi.

Více než 30 zasedání symposií bude rozděleno do pěti tematických okruhů. První okruh se týká úlohy sociologa a vzájemného vztahu sociologické teorie a společenské praxe. Jde o úlohu sociologa ve vztahu k plánování a správě státu, v oblasti výrobních vztahů a pracovních konfliktů, v oblasti sociální politiky, sociálních podmínek i o otázky výchovy a vzdělávání sociologa pro společenskou praxi. Druhý tematický okruh je zaměřen na nové jevy ve vývoji sociologické teorie, například na problematiku sociologických paradigmat a dalších tendencí v sociologické teorii. Do třetího okruhu patří sociologická teorie sociální změny, procesy reprodukce v sociologické teorii, otázky sociální mobility a změny, problematika sociálních indikátorů. Čtvrtý okruh je vyhrazen otázkám vývoje sociologické teorie a sociální praxe: analýze problematiky civilizace, státu, vícenárodních společností, sociálních aspektů technologických změn, vývoje sociologické teorie v oblasti výchovy, práva a zdravotnictví, společenských podmínek vývoje osobnosti, životní úrovně a životního způsobu. Poslední pokus je věnován činitelům společenské praxe v historické a komparativní perspektivě. Zaměřuje se mimo jiné na plánování a realizaci sociální politiky a péči státu, problematiku zemědělství a rolníků, dělnického hnutí, hnutí žen, tematiku ideologie, kultury a politiky.

V časovém harmonogramu kongresu je plná polovina vyhrazena jednání 37 výzkumných výborů, které představují stabilní, nepřetržitě pracující útvary, sdružující aktivní sociology členských zemí Mezinárodní sociologické asociace. V rámci plánovaného vědeckého programu těchto výzkumných výborů se má uskutečnit v průběhu kongresu celkem 274 zasedání, jež mají ústřední téma posoudit a objasnit z nejrůznějších aspektů výzkumného záběru i oborových sociologií. V rámci jednání těchto útvarů se počítá průměrně s osmi zasedáními. Je zřejmé, že právě tato zasedání poskytnou jednak širokou tribunu k prezentaci dosavadních výsledků sociologické práce, jednak prostor k výměně názorů na projednávané otázky.

Část jednání kongresu je rezervována pro jednání ad hoc skupin a zvláštních zasedání organizací, jako jsou instituce Spojených národů, mezinárodní vědecké společnosti a národní sociologické společnosti (v programu je zařazeno deset takových zasedání). Jednání ad hoc skupin jsou orientována na určitá specializovaná sociologická témata a jsou garantována příslušnými specialisty. Do programu bylo zafazeno dvacet témat, která budou prezentována a diskutována zpravidla na dvou zasedáních.

Z uvedeného nástinu obsahového zaměření i organizačního členění X. světového sociologického kongresu vyplývá, že toto jubilejní vrcholné jednání sociologů je věnováno tematice, jež vyžaduje hlubokou vědeckou erudici i nemalé zkušenosti v oblasti sociologické práce a současně má významný společenský dosah. Neprobíhá ve skleníkovém prostředí, ale ve všestranně složitých podmínkách soudobého světa, v etapě soutěžení a silícího zápolení dvou sociálně ekonomických soustav, v období, kdy rozvojové země hledají způsoby efektivnější organizace svých společenských systémů, řada z nich začíná budovat pokrokový společenský řád. Koná se na americkém kontinentě, v zemi, která se řadí k regionu Latinské Ameriky. Lze oprávněně očekávat, že vědci ze socialistických zemí podají ve svých vystoupeních — obdobně jako tomu bylo na IX. světovém sociologickém kongresu v Uppsale — přesvědčivé důkazy o tom, že marxisticko-leninská sociologie v zemích socialismu se nerozvíjí pouze jako vědecká disciplína, ale svými výsledky aktivně a podnětně přispívá k řešení složitých otázek společenské praxe.

Vladimír Dubský

## **Analýza dat v praxi průmyslové sociologie**

Pod tímto názvem (s podtitulem *Základní postupy a míry*) uspořádala sekce sociologie práce Slovenské sociologické společnosti při SAV týdenní kurs ve dnech 22.–26. června 1981 v Bratislavě.

Myšlenka o uspořádání takové akce vznikla z potřeby průmyslových sociologů vypořádat se s náročnými úkoly, které před ně staví proces zavádění automatizovaného systému řízení (ASŘ) a automatizovaného informačního systému (AIS), jednotná evidence pracujících v organizacích a snaha maximálně ji využít pro sociologickou práci na závodech, podnicích i generálních ředitelstvích a pro potřeby sociálního